

Валентина КУЗЬМЕНКО,
вчитель-методист
Новомиколаївської ЗОШ І–ІІІ ст.
Скадовського р-ну Херсонської обл.

Доброта і милосердя починаються з любові до природи (З досвіду роботи)

Людина – частина природи. З самого народження у ній закладено потяг до всього живого. Молодші школярі радіють і яскравому сонечку, і рясному теплому дощику, і сніжинкам, мурашці, що прокинулася од зимового сну, пташці, яка прилетіла з вирію, їх приваблює паросток, зачаровує грайливий струмок. Як же зробити, щоб дитина змалечку не тільки дивилася, а й слухала, виросла чуйною, активною, коли йдеться про захист природи, поліпшення навколишнього середовища.

Процес цей складний і довготривалий. Молодші школярі турбуються лише про ті об'єкти, які бачили, про які багато чули. Тому добираю такі форми природоохоронної діяльності, які б зацікавлювали дітей, сприяли вихованню внутрішньої потреби спілкування з природою, бережного ставлення до всього живого.

Національною програмою виховання учнів передбачається їхнє залучення до різних форм творчої та суспільно корисної екологічної діяльності. Критеріями ціннісного ставлення до природи є виховання елементів екологічної культури молодших школярів, формування початкового рівня понять, уявлень про природу, екологію.

З перших днів перебування у школі мої вихованці залюбки доглядають за кімнатними рослинами в зеленому куточку класу, збирають насіння квітів, щоб навесні висіяти їх на клумбі біля школи.

Систематично і послідовно знайомлю учнів з природою своєї місцевості. Відбувається це обов'язково через спостереження. Вже під час першої прогулянки у парк, коли діти спостерігають за змінами в живій та неживій природі, за працею людей восени, обстежують і виявляють ті рослини, що потребують охорони. Вважаю, якщо дитині зламаний кущик чи дерево болем у серці відгукнеться, то вона до всього живого милосердною буде, захищатиме природу, навколишнє середовище.

Наступну екскурсію в парк ми присвячуємо збиранню природного матеріалу для виготовлення сувенірів, виробів. Звертаю увагу учнів на різноманітність форм, кольорів. Наголошую, що в природі нічого зайвого й випадкового немає. Цікаво, що листки на деревах розташовуються так, щоб не закривати одне одному сонячного світла. У ході збирання природних матеріалів наголошую, що жолуді, шишки, горіхи, плоди глоду, шипшини є кормом для багатьох тварин, і вони здатні знайти його самі. Тож обривати і збирати їх повністю не треба. Про цінність дарів лісу свідчать такі дані: перші шишки на сосні утворюються на 12–15 році, а сосна заввишки 1 м росте понад 10 років. Такі підрахунки змушують дітей замислитися, виклика-

ють бажання оберігати все живе. З настанням холодів діти разом із батьками виготовляють годівнички. Розвішуємо їх на шкільному подвір'ї. Всю зиму регулярно підгодуємо птахів. Раджу учням для підгодування використовувати різноманітні сільськогосподарські культури: соняшник, гарбуз, кавун, а також зернятка яблук і груш.

Складаємо п а м ' я т к у - н а г а д у в а н н я .

Омелюх – прив'ялені ягоди горобини, калини, бузини.

Снігур – те саме; та ще насіння клена, ясена, бузку, сушений кінський щавель, лободу, зернові відходи.

Синиця – гарбузове й соняшникове насіння та насіння із динь, кавунів, овес.

Горобець – відходи з елеватора.

Під час підготовки до святкування Нового року в нашій школі проходить конкурс "Букет замість ялинки". Учні разом з батьками творчо працюють над складанням своїх проектних робіт, тим самим переконуючись у необхідності збереження зелених красунь.

З приходом весни готуємося всією класною родиною до зустрічі птахів. І ось цей день настає. Діти зі своїми татусями розвішують шпаківні у шкільному парку, на подвір'ї школи.

Для того, щоб учні запам'ятали, які заповідні території знаходяться поблизу, які представники флори і фауни в них охороняються, влітку в позаурочний час проводимо екскурсію до заповідника Асканія-Нова. Це дає змогу конкретніше й наочніше побачити роботу з охорони рідкісних та зникаючих видів. Як наслідок – складаємо книгу тривоги. До неї заносимо квітку – кульбабу. Цю рослину потрібно оберігати. Кульбаба – лікарська рослина, яка росте на всій території земної кулі. Для їжі використовують усю рослину. Із молодих рослин кульбаби навесні готують салати, приправи до м'яса, роблять соки, готують смачне варення. Сік із кульбаби зміцнює організм. Він корисний при запальних процесах у шлунку, зменшує болі в суглобах. Соки кульбаби лікують дітей від алергії. Навесні (або восени) копають корені кульбаби. Із них готують різноманітні ліки. Заготовляючи надземні частини, рослини не можна виривати з коренем – треба скористатися ножицями чи секатором.

У куточку природи з'являється п а м ' я т к а :

- Бережіть природу – вона наш лікар.
- Збирайте лікарські рослини тільки в тих місцях, де їх багато. Частину рослин треба обов'язково залишати.
- У лісі намагайтеся ходити по стежинах, щоб не втоптувати трав'янисті рослини.
- Не залишайте сміття на галявинах, на березі водойми.
- Не кидайте сміття у водойму.

Під час екскурсії вихованці збирають цілющі трави для своїх батьків, бабусь і дідусів, людей похилого віку. Все це має величезне значення для виховання в дітей милосердя і доброти.

Проводжу з учнями бесіди на екологічні теми:

- "Вчіться правильно поводитись серед природи";
- "Діти – друзі птахів";
- "Що загрожує зеленому другові";
- "Знай, люби і бережи";

заняття на природі:

- "Весняне сонце",
- "У царстві квітів",
- "Осінній букет",
- "Осінній вітер",
- "Віч-на-віч з природою",
- "Чорнобиль – рана України",
- "З дарунками до птахів",
- "Сніжний день";

ранкові зустрічі:

- "Буду я природі вірним другом",
- "Наші чотириногі друзі",
- "Чого веселка весела".

Із задоволенням готуються мої учні до свят: "Зустрічаємо пернатих друзів", "А вже весна, а вже красна", "Стрітня".

Після проведення морально-етичних вправ: "Боляче буває всім", "Чому плаче берізка?", "Якби тварини вміли говорити" – разом з учнями складаємо "Книгу скарг". У ній об'єкти природи скаржаться на погане ставлення людини до них.

Щоб поєднати емоційне та інтелектуальне сприйняття природи з практичною природоохоронною діяльністю

школярів, пропоную дослідницькі завдання на встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Учні самостійно обирають тему дослідження. Об'єднуються в групи і працюють над створенням проектних робіт: "Навіщо п'ють воду?", "Без чого людина не може прожити навіть кілька хвилин?", "Що може рости?", "Як ми можемо допомогти природі?", "Хто однаково всіх любить, всіх однаково голубить?", "Чому буває сумне сонце?", "Як залишити після себе добру пам'ять на Землі?".

Відповідаючи на поставлені запитання, зіставляючи отримані дані, учні не лише набувають певних екологічних знань, а й переконуються у необхідності бережливого використання природних ресурсів, вчать науково обґрунтовувати свою діяльність, передбачати її наслідки.

Дуже радію, коли мої вихованці допомагають маленькій пташці, що випала з гнізда, взлетіти, підв'язують зламане крильце голуба, зігрівають теплом свого тіла змерзлу тваринку. Завжди підтримую школярів у природоохоронних справах, сподіваючись, що зерна любові потраплять у підготовлений ґрунт і дадуть добрі сходи.

Вмійте природу любити

Вам у походи ходити,
І мандрувать, любі діти,
Вмійте ж природу любити,
Кожній стеблині радіти.
В полі, у лісі, над яром –
Квіти, дерева і трави...
Цвіту не вирви задаром,
Гілки не втни для забави.
Оберігайте ж повсюди
Шлях і стежиночку в гаї,
Все те окрасою буде
Нашого рідного краю.

П.Ситниченко

Шановні дописувачі!

Готуючи статті до друку, просимо зважати на такі вимоги.

- *Стаття має містити узагальнення Вашого власного досвіду або розкривати сутність розробленої авторської методичної системи.*
- *Розробки уроків або їх фрагменти можуть бути ілюстрацією використання досвіду чи авторських методичних знахідок учителя (для 1–2 класів – за новою програмою).*
- *Статтям, які містять перевірні завдання (тестові, контрольні тощо), обов'язково має передувати вступна частина, у якій розкривається сутність завдань, їх призначення, способи і місце використання та критерії оцінювання.*
- *У статтях обов'язково мають бути посилання на джерела, які автор використав під час підготовки матеріалу. За точність посилань, правильність цитат, прізвищ і т.д. відповідає автор.*
- *Обсяг статті має бути не більше 10 сторінок комп'ютерного набору через 1,5 інтервали, 14 кеглем.*

Не забувайте повідомляти місце роботи, посаду, контактний телефон, адресу.